

Lovforslag nr. L 210. Fremsat den 25. februar 1993 af Rahbæk Møller (SF), Tommy Dinesen (SF), Gade (SF) og Birthe Hansen (SF)

Forslag

til

Lov om erhvervsdrivende andelsvirksomheder

Lovens anvendelsesområde

§ 1. Denne lov gælder for erhvervsdrivende andelsforeninger og for erhvervsdrivende andelselskaber. Andelsvirksomheder, som i hvert af de tre seneste afsluttede regnskabsår har haft en omsætning på under 1 mio. kr. såvel som en egenkapital på under 1 mio. kr., er ikke forpligtet af §§ 3, 4, 5, 10, 11, 13 og 14. Virksomheder, der tidligere har indsendt årsregnskab til Andelsregisteret, men nu ikke længere er forpligtet hertil i kraft af 2. pkt., skal meddele dette skriftligt til Andelsregisteret.

Stk. 2. Ved erhvervsdrivende andelsforeninger og erhvervsdrivende andelselskaber forstås erhvervsdrivende andelsvirksomheder, hvis formål er at virke til fremme af medlemmernes fælles interesser gennem deres deltagelse i andelsvirksomheden som leverandører, aftagere eller på anden lignende måde, hvor andelsvirksomhedens afkast – bortset fra normal forrentning af en indskudt kapital – enten fordeles blandt medlemmerne i forhold til deres andel i omsætningen eller forbliver indestående i andelsvirksomheden, og hvor hver andelshaver ved alle valg og afstemninger har samme stemmевægt.

Stk. 3. Loven omfatter ikke andelsboligforeninger og andre særlige andelsvirksomheder, hvis organisation eller afsætning er undergivet anden særlig lovgivning.

Navn

§ 2. De af denne lov omfattede erhvervsdrivende andelsvirksomheder er pligtige og eneberettigede til i deres navn at benytte betegnelsen erhvervsdrivende andelsforening eller er-

hvervsdrivende andelselskab og som forkortelse heraf betegnelsen e.a. eller, såfremt hæftelsen ikke er personlig, a.m.b.a.

Stk. 2. Erhvervsdrivende andelsvirksomheders navne skal tydeligt adskille sig fra hinanden. Navnet må ikke være egnet til at vildlede, og der må ikke i navnet optages slægtsnavn, firma, særegent navn på fast ejendom, varemærke, forretningskendetegn og lignende, som ikke tilkommer andelsvirksomheden, eller noget, som kan forveksles hermed.

Stk. 3. I øvrigt finder bestemmelserne i stk. 1 og 2 tilsvarende anvendelse på erhvervsdrivende andelsvirksomheders binavne. Benyttes et binavn, skal hovednavnet tilføjes i parentes.

Registrering

§ 3. En erhvervsdrivende andelsvirksomhed, herunder andelsvirksomhedens adresse, skal anmeldes til registrering i Andelsregisteret inden 1 måned efter andelsvirksomhedens stiftelse. Med anmeldelsen skal følge et eksemplar af andelsvirksomhedens vedtægter.

Stk. 2. Ændring af vedtægterne eller af adresse skal ligeledes anmeldes til registrering. Anmeldelse af ændringen skal indsendes til Andelsregisteret inden 1 måned efter, at den er vedtaget.

Stk. 3. Andelsregisteret kan kræve sig meddelt de oplysninger, som er nødvendige til afgørelse af, om en andelsvirksomhed er omfattet af loven.

Vedtægt

§ 4. Vedtægterne skal indeholde bestemmelser om:

- 1) andelsvirksomhedens navn og eventuelle binavne,
- 2) den kommune her i landet, hvor andelsvirksomheden skal have hjemsted (hovedkontor),
- 3) andelsvirksomhedens formål,
- 4) hæftelsen for andelsvirksomhedens forpligtelser, herunder, om medlemmerne hæfter for forpligtelserne, samt om denne hæftelse er begrænset eller ubegrænset, og om, hvordan hæftelsen kan gøres gældende,
- 5) valg af andelsvirksomhedens bestyrelse,
- 6) af hvem andelsvirksomheden kan forpligtes ved retshandel (tegningsret),
- 7) andelsvirksomhedens regnskabsår og godkendelse af dens årsregnskab,
- 8) valg af en eller flere revisorer og om revisorernes valgperiode,
- 9) betingelser for medlemskab, herunder adgangen til indtræden i og indtræden af andelsvirksomheden,
- 10) ændring af vedtægterne og om
- 11) andelsvirksomhedens ophør.

Andelsvirksomhedens ledelse

§ 5. De personer, som er valgt til bestyrelsen eller udnævnt til direktør (forretningsfører), skal anmeldes til Andelsregisteret med fulde navn, stilling og bopæl inden 1 måned efter valget eller udnævnelsen. Det samme gælder andelsvirksomhedens revisorer og prokurister.

Stk. 2. Valg af bestyrelse og godkendelse af årsregnskab sker på en generalforsamling, delegeretmøde eller lignende medlemsrepræsentation, og således at hver andelshaver har samme stemmевægt.

§ 6. En retshandel, der er indgået på andelsvirksomhedens vegne af nogen, der efter vedtægterne har tegningsret, forpligter andelsvirksomheden, medmindre:

- 1) den eller de tegningsberettigede har tilsidesat bestemmelser i vedtægterne om, at bestemt angivne retshandler skal forelægges medlemmerne til godkendelse, eller
- 2) retshandelen falder uden for andelsvirksomhedens formål og andelsvirksomheden godtgør, at tredjemand vidste dette, eller at det ikke kunne være ham ukendt.

Ret til medlemskab

§ 7. En andelsvirksomhed kan ikke nægte at optage en person som medlem, hvis denne har en erhvervsmæssig interesse heri af mere end bagatelagtig karakter og erhvervet udøves inden for virksomhedens normale geografiske område.

Minoritetsbeskyttelse

§ 8. Andelsvirksomheden ledes efter de i vedtægterne fastsatte regler i overensstemmelse med andelsvirksomhedens formål og under rimeligt hensyn til alle medlemmernes interesser.

Stk. 2. Et medlem kan udtræde uden at iagttagende vedtægternes bestemmelser om opsigelse, såfremt der gennemføres ændringer af vedtægterne, som kan føre til indgribende forandringer af medlemmets forhold til andelsvirksomheden. Andelsvirksomheden yder et medlem, som udtræder på grund af indgribende forandringer, et beløb, der fastsættes i overensstemmelse med regler i vedtægterne herom. I mangel af sådanne regler kan der tillægges den udtrædende et beløb opgjort i overensstemmelse med sædvane i andelsvirksomheder af tilsvarende art.

Medarbejderrepræsentation

§ 9. I andelsvirksomheder, der i de sidste 3 år har beskæftiget gennemsnitlig mindst 35 medarbejdere, har virksomhedens medarbejdere ret til af deres midte at vælge et antal repræsentanter til bestyrelse, repræsentantskab, delegeretmøde og andre besluttede organer, dog ikke generalforsamlinger og lignende, og suppleanter for disse.

Stk. 2. Antallet af repræsentanter i stk. 1 fastsættes som en brøkdelen af det antal, der vælges på anden vis. Såfremt dette ikke udgør et helt tal, afrundes opad. Antallet fastsættes dog altid til mindst 2. Brøkdelen kan enten være en halv eller forholdet mellem antallet af medarbejdere og antallet af andelshavere. Metoden fastlægges for hvert enkelt besluttede organ af andelshaverne.

Stk. 3. I virksomheder, der ikke omfattes af stk. 1, kan vedtægterne for hvert besluttede organ tillægges virksomhedens medarbejdere ret til at vælge 2 eller flere medlemmer.

Stk. 4. Bestemmelserne i §§ 176 og 177 i lov om aktieselskaber og regler fastsat i kraft heraf

finder også anvendelse for så vidt angår medarbejderrepræsentation i andelsvirksomheder.

Årsregnskab og revision

§ 10. Erhvervsdrivende andelsvirksomheder skal for hvert regnskabsår udarbejde et årsregnskab og en årsberetning.

Stk. 2. Årsregnskabet skal revideres af en eller flere revisorer valgt af medlemmerne efter reglerne i vedtægterne herom. Mindst en af revisorerne skal være statsautoriseret eller registreret revisor. Revisionen skal foretages i overensstemmelse med god revisionsskik.

Stk. 3. Det reviderede årsregnskab og årsberetningen indsendes en måned efter godkendelsen og senest syv måneder efter regnskabsårets udløb til Andelsregisteret tillige med en udskrift af godkendelsen og eventuelle ændringer eller beslutninger om tillæg til regnskabsåret. Årsregnskabet og årsberetningen offentliggøres i overensstemmelse med de i medfør af § 64, stk. 1, i lov om visse selskabers aflæggelse af årsregnskab m.v. (årsregnskabsloven) fastsatte regler.

Stk. 4. Bestemmelserne i årsregnskabsloven om indhold af årsregnskab og årsberetning og bestemmelserne i aktieselskabslovens kapitel 11 om revision og granskning finder med de fornødne tilpasninger tilsvarende anvendelse i erhvervsdrivende andelsvirksomheder. De i aktieselskabslovens § 82, stk. 2, og § 95, stk. 2, nævnte stemmetal af 10 og 25 pct. beregnes i overensstemmelse med reglerne i vedtægterne om medlemmernes eller deltagernes stemmeret.

§ 11. Hvis en erhvervsdrivende andelsvirksomhed opfylder kravene til at være et moderselskab i henhold til aktieselskabslovens § 2, anses denne for at være en andelskoncernvirksomhed og skal aflægge et koncernregnskab.

Stk. 2. Koncernregnskabet skal revideres af en eller flere revisorer valgt af medlemmerne efter reglerne i vedtægterne herom. Mindst en af revisorerne skal være statsautoriseret eller registreret revisor. Revisionen skal foretages i overensstemmelse med god revisionsskik.

Stk. 3. Det reviderede koncernregnskab indsendes en måned efter godkendelsen og senest syv måneder efter regnskabsårets udløb til Andelsregisteret tillige med en udskrift af godkendelsen og eventuelle ændringer eller beslutninger om tillæg til regnskabsåret. Kon-

cernregnskabet offentliggøres i overensstemmelse med de i årsregnskabsloven fastsatte regler.

Stk. 4. Bestemmelserne i årsregnskabsloven om indhold af koncernårsregnskab og bestemmelserne i aktieselskabslovens kapitel 11 om revision og granskning finder med de fornødne tilpasninger tilsvarende anvendelse i erhvervsdrivende andelskoncernvirksomheder. De i aktieselskabslovens § 82, stk. 2, og § 95, stk. 2, nævnte stemmetal af 10 og 25 pct. beregnes i overensstemmelse med reglerne i vedtægterne om medlemmernes eller deltagernes stemmeret.

Ansvar

§ 12. Den, der er medlem af bestyrelsen, er direktør eller beklæder andet lignende hverv eller stilling, er pligtig at erstatte den skade, som han uagtsomt eller forsætligt forvolder under udførelsen af hvervet eller stillingen.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til revisorer. Er et revisionselskab valgt til revisor, er både revisionselskabet og den revisor, hvem revisionen er overdraget, erstatningsansvarlige.

Stk. 3. Erstatningen kan nedsættes, når dette findes rimeligt under hensyn til skyldgraden, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt.

Stk. 4. Sag med påstand om erstatning efter denne bestemmelse kan anlægges ved retten på det sted, hvor andelsvirksomheden har sit hjemsted.

Bekendtgørelse

§ 13. Registreringer og modtagelse af årsregnskaber skal straks bekendtgøres i Statstidende. Registreringer og anmeldelser med bilag er offentligt tilgængelige.

Stk. 2. Det, som er blevet bekendtgjort i Statstidende, anses for at være kommet til tredjemandes kundskab.

Stk. 3. Så længe bekendtgørelse i Statstidende ikke har fundet sted, kan ændringer, der skal anmeldes og bekendtgøres, ikke gøres gældende imod tredjemand, medmindre det bevises, at han har haft kundskab herom. Den omstændighed, at et sådant forhold endnu ikke er bekendtgjort, hindrer ikke tredjemand i at gøre forholdet gældende.

Stk. 4. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem indholdet af bekendtgørelsen i Statstidende og indholdet af registeret kan andelsvirksomheden ikke gøre den bekendtgjorte tekst gældende mod tredjemand. Denne kan derimod gøre den bekendtgjorte tekst gældende over for andelsvirksomheden, medmindre det bevises, at han kendte registerets indhold.

Stk. 5. Andelsregisteret føres som en afdeling af Registeret for Selskaber og Foreninger.

§ 14. På erhvervsdrivende andelsvirksomheders breve og andre forretningspapirer skal angives andelsvirksomhedens navn, hjemsted (hovedkontor) samt det registreringsnummer, hvorunder den er indført i Andelsregisteret.

§ 15. Industriministeren kan fastsætte nærmere regler om indholdet og indgivelse af anmeldelser, indsendelse af årsregnskaber m.v., registrering, udskrifter og bekendtgørelser samt om afgifter. Andelsregisteret har udpantningsret for afgifterne.

§ 16. Spørgsmålet om slettelse af en registrering på grund af krænkelse af nogens ret hører under domstolene. Sag herom skal anlægges mod andelsvirksomheden senest 6 måneder efter bekendtgørelsen af registreringen i Statstidende.

Stk. 2. Andre afgørelser, der træffes af Andelsregisteret, kan inden en måned indbringes for industriministeren. Sag om prøvelse af afgørelser truffet af Andelsregisteret eller af industriministeren skal anlægges inden seks måneder.

§ 17. Bestemmelserne i lov nr. 23 af 1. marts 1889 om handelsregistre, firma og prokura om anmeldelse til handelsregistre og i lov nr. 100 af 31. marts 1926 om Forenings-Registeret

finder ikke anvendelse på erhvervsdrivende andelsvirksomheder, der er optaget i Andelsregisteret i overensstemmelse med bestemmelserne i denne lov.

Stk. 2. Erhvervsdrivende andelsvirksomheder, der optages i Andelsregisteret, slettes af Handels-Registeret eller Forenings-Registeret, og dokumenter vedrørende en sådan forening overføres til Andelsregisteret.

Straffebestemmelser

§ 18. Overtrædelser af §§ 2, 3, 5, 10, 11 og 14 straffes med bøde. På samme måde straffes medlemmer af bestyrelse, repræsentantskab og lignende forsamlinger, direktør og revisor, hvis de ubeføjet røber, hvad de under udførelsen af deres hverv har fået kundskab om.

Stk. 2. Undlader ledelsen af en erhvervsdrivende andelsvirksomhed at efterkomme de pligter, der påhviler den i forhold til Andelsregisteret i medfør af denne lov eller regler, hvortil denne lov henviser, kan Overregistrator pålægge de pågældende daglige eller ugentlige bøder som tvangsmiddel.

Ikrafttrædelsesbestemmelser

§ 19. Loven træder i kraft den 1. juli 1993. Bestående erhvervsdrivende andelsvirksomheder skal oprette vedtægter og indgive anmeldelse til Andelsregisteret i overensstemmelse med §§ 3–5 inden 12 måneder efter lovens ikrafttræden.

Stk. 2. Erhvervsdrivende andelsvirksomheder skal aflægge regnskab efter reglerne i denne lov for regnskabsår, der begynder 12 måneder efter lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de ændringer, der følger af de særlige færøske og grønlandske forhold.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Andelsformen er meget udbredt i landbruget; den anvendes i betydelig udstrækning i butikshandelen (brugsforeninger) og benyttes også i et vist omfang af andre virksomheder. Andelsformen adskiller sig på afgørende måde fra andre virksomhedsformer. Karakteristisk for andelsforeninger og -selskaber er, at andelsvirksomheden udøves i et samarbejde mellem deltagerne. Andelsvirksomheder er foreninger, der har enten leverandører eller aftagere som medlemmer. Det præger retsstillingen på afgørende måde. Andelsvirksomheden drives som hovedregel som en demokratisk forening, hvor hvert medlem har samme ret og i almindelighed én stemme.

SF har en positiv holdning til andelsbevægelsen. Den er udsprunget af bønderes og andres ønske om at have størst mulig indflydelse på egen dagligdag og økonomi og er baseret på grundlæggende demokratiske principper. Den stemmer godt overens med SF's tanker om selvforvaltning og demokratisk socialisme.

Men ikke alt er idyl. Dels er det ikke alle andelsvirksomheder, der reelt er baseret på andelstanken. Dels er der nogle egentlige andelsvirksomheder, der ikke fuldt lever op til de høje principper, som bevægelsen af baseret på.

SF mener, at andelsbevægelsen ikke er tjent med, at disse vildskud får lov at fortsætte. En vis regulering vil ikke skabe problemer for de »gode« andelsvirksomheder og vil kunne bidrage til at forbedre bevægelsens image – der ofte er under angreb i dele af pressen.

En vej til at luge ud i vildskuddene ville være at give andelsvirksomhederne præcis den samme skattemæssige behandling som aktieselskaber m.fl. Men det ville medføre en stor risiko for at smide barnet ud med badevandet; dvs. for at langt de fleste andelsvirksomheder blev omdannet til aktie- eller anpartselskaber, fordi de sidstnævnte har lettere ved at skaffe ny egenkapital. Det ville for SF at se være en dybt beklagelig udvikling. Derimod er det fornuftigt at justere skattereglerne for at undgå misbrug af andelsvirksomhedsformen til egentlig skattetænkning, jf. f.eks. forslagene i rapporten fra det andelsvirksomhedsbeskatningsudvalg, som blev nedsat på bl.a. SF's initiativ.

Den rette vej er i stedet at sikre en regulering gennem en andelsvirksomhedslov. I betænkning nr. 1071 om lovgivning om andelsselskaber fra april 1986 er spørgsmålet om en regulering af andelsvirksomhedsformen behandlet.

Udvalgets flertal gik ind for en ganske detaljeret regulering, hvor mange bestemmelser direkte blev lån fra aktieselskabslovgivningen.

Udvalgets mindretal, der bl.a. omfattede repræsentanter for andelsbevægelsen, var afvisende over for tanken om en lovregulering i det hele taget og mente subsidiært, at reguleringen i givet fald skulle være mindre detaljeret. Argumentationen herfor var følgende:

Hver andelsvirksomhed har hidtil haft frihed til at finde frem til de regler, der passer bedst, og vedtægterne for de eksisterende andelsvirksomheder viser derfor en broget mangfoldighed af ordninger både med hensyn til organisation, med hensyn til afholdelse af møder i de forskellige organer og disses kompetencer, med hensyn til afstemninger (quorum, majoritet etc.) og med hensyn til det økonomiske mellemværende mellem medlemmer og andelsvirksomhed. Den frihed, der hidtil har hersket i andelsbevægelsen, har givet plads for initiativ og for respekt for den enkelte andelsvirksomheds egenart. Friheden er et centralt og værdifuldt led i andelstanken.

Den organiserede andelsbevægelse har den opfattelse, at de andelsvirksomheder, der ønsker det, bør kunne fortsætte som andelsvirksomheder og drive deres virksomhed på lige fod med virksomheder, der har valgt en anden virksomhedsform. Dette kan kun ske, dersom andelsvirksomhederne ikke presses ind under en organisationsform, som unødigt begrænser den hidtidige frihed, og som er uforenelig med det princip, at medlemsforholdet og ikke investering af kapital er andelsvirksomhedernes livsnerve. Konkurrence på lige vilkår mellem andelsvirksomheder og andre virksomheder forudsætter, at andelsvirksomhederne undergives en lov, der respekterer deres organisatoriske særpræg.

Meningsforskelle om skattespørgsmålet bør ikke føre til, at andelsvirksomhederne skal skæres over samme læst som aktieselskaberne. En uniformering af andelsvirksomhederne vil tilføje denne sektor af dansk erhvervsliv ubodelig skade.

F. t. l. vedr. andelsvirksomheder

SF kan tilslutte sig denne argumentation. Det, der er behov for, er en relativt lidt detaljeret lovgivning. Derfor mener SF, at det lovudkast som Danske Andelssekskabers sekretariatschef H. Hasle-Nielsen fra mindretallet fremlagde i andelsudvalget, er meget anvendeligt som udgangspunkt. Men på to områder er der strammet op:

– princippet om stemme efter hoveder er knæsat, – regler om medarbejderrepræsentation er skærpet.

Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets §§ 1, 7 og 9.

SF har overvejet, om der skulle laves regler på endnu et punkt, nemlig en præcisering af, at en andelsvirksomheds formue tilhører foreningen og dermed dem, der til enhver tid er medlemmer af foreningen. Formuen skal derfor ikke uden begrænsninger kunne udbetales til dem, der på et bestemt tidspunkt er medlemmer af foreningen. Det har imidlertid vist sig problematisk at udforme regler, der på den ene side sikrer dette princip, og som på den anden side ikke får u hensigtsmæssige bivirkninger i form af et reduceret incitament til egenkapitaldannelse i andelsvirksomhederne.

SF har derfor afstået fra at foreslå sådanne regler, men forbeholder sig ret til at vende tilbage til problemstillingen, såfremt den aktualiseres.

*Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser**Til § 1*

Lovforslaget anvender følgende terminologi: Alle virksomheder i andelsform kaldes for andelsvirksomheder. Lovforslaget gælder kun de andelsvirksomheder, der udøver et erhverv, og omfatter ikke »ideelle foreninger«.

Mange andelsvirksomheder betegnes naturligt som foreninger, og her bruger lovudkastet benævnelsen andelsforeninger. Andre virksomheder bl.a. de kooperative virksomheder har traditionelt betegnet sig som selskaber og frembyder også på nogle punkter en betydelig lighed med andre selskaber. Her anvendes benævnelsen erhvervsdrivende andelselskaber. Lovforslaget er tænkt at omfatte både erhvervsdrivende andelsforeninger og andelselskaber.

Definitionen i § 1, stk. 2, stemmer overens med angivelserne i aktieselskabslovens og anpartsselskabslovens § 1 af, hvilke virksomheder der som andelsvirksomheder, herunder de kooperative virksomheder, er undtaget fra disse selskabslove. Herudover præciseres det grundlæggende princip i andelsbevægelsen, nemlig at der stemmes efter hoveder. Det er dog formuleret på den måde, at alle andelshavere skal have samme stemmevægt. Formuleringen muliggør, at hver andelshaver får to eller flere stem-

mer. En andelsvirksomhed kan således bestemme, at hver andelshaver får to stemmer, sådan som det anbefales i den norske andelsbevægelse. Det muliggør f.eks., at mand og kone på en bondegård kan dele stemmeretten mellem sig, hvilket SF anser for en god ting ud fra en ligestillingstankegang.

Andelsvirksomheder uanset størrelse er omfattet af loven, men mindre virksomheder undtages fra de »administrative« forpligtelser i loven, f.eks. pligten til at aflægge regnskaber efter årsregnskabsloven. Disse bestemmelser skal kun gælde for virksomheder, som har enten en egenkapital eller en omsætning på mere end 1 mio. kr.

Fordelen ved, at også de små virksomheder er omfattet af loven – med de anførte undtagelser – er, dels at de derved bevarer retten til at kalde sig andelsvirksomheder (jf. § 2), dels at de fortsat er forpligtet på princippet om en-mand-en-stemme.

Nogle andelsvirksomheder såsom andelskasser, andelsboligforeninger og gensidige forsikringselskaber er underkastet særlige bestemmelser i anden lovgivning. Det vil være u hensigtsmæssigt tillige at undergive sådanne andelsvirksomheder bestemmelserne i lovforslaget. Heller ikke kraft- eller varmeværker, som er undergivet lovene om elforsyning eller om varmforsyning, er omfattet af lovforslaget.

Til § 2

Bestemmelsen i § 2 giver regler om beskyttelse af andelsvirksomheders navne og stiller krav om, at andelsvirksomhedernes navne tydeligt skal adskille sig fra hinanden. Bestemmelsen svarer til navnereglerne i aktie- og anpartsselskabslovene.

Som forkortelse foreslås brug af e.a. (erhvervsdrivende andelsforening eller erhvervsdrivende andelselskab) eller, såfremt medlemmerne ikke hæfter personligt for andelsvirksomhedens gæld, a.m.b.a. (andelsforening eller andelselskab med begrænset ansvar).

I de fleste moderne andelsvirksomheder er medlemmernes hæftelse begrænset, men begrænsningen kan antage mange forskelligartede former, men er hæftelsen i en eller anden form begrænset, skal dette meddeles omverdenen udførligt og nøjagtigt i vedtægterne, jf. herom nedenfor om § 4, nr. 4, og i kort form i navnet gennem den indarbejdede, almindeligt kendte forkortelse a.m.b.a.

Til § 3

Det foreslås, at erhvervsdrivende andelsvirksomheder skal anmeldes til registrering i Andelsregisteret inden 1 måned efter stiftelsen. Mindre erhvervsdrivende andelsvirksomheder er dog undtaget for

denne forpligtelse i kraft af § 1. Disse har dog ret til, hvis de ønsker det, at anmelde sig til Andelsregisteret eller (som hidtil) til Handels- eller Foreningsregisteret, jf. § 17 i lovudkastet.

Overtrædelse af pligt til at anmelde sig til Andelsregisteret kan straffes med bøde, jf. § 18 i lovforslaget. En virksomheds stiftelse og dens vedtægter er imidlertid gældende uanset manglende registrering. Undladelse af at anmelde vedtægtsændring kan ligeledes straffes med bøde.

Lovforslaget benytter om registeret benævnelsen Andelsregisteret, jf. § 13 i lovforslaget.

Fristen for anmeldelser og meddelelser til registeret foreslås i alle tilfælde fastsat til 1 måned.

Til § 4

Vedtægterne har hidtil været det grundlæggende dokument i en andelsvirksomhed. Dette foreslås opretholdt. For at sikre, at vedtægterne indeholder de bestemmelser, der i praksis har vist sig at være behov for, opregnes i denne bestemmelse i 11 punkter emner, som skal være reguleret i vedtægterne for en andelsvirksomhed. Enhver, der ønsker det, kan gøre sig bekendt med vedtægterne i Andelsregisteret. Hæftelsen for andelsvirksomhedens forpligtelser skal være nøjagtigt beskrevet i vedtægterne. Vedtægterne skal tage stilling til, om der hæftes ud over forenings- eller selskabsformuen, og til hvordan i beræftende fald denne hæftelse kan gøres gældende, dvs. om medlemmerne, som det nu er almindeligt, alene hæfter over for virksomheden, eller således at hæftelsen er direkte, dvs. at virksomhedens kreditorer kan gøre deres krav gældende direkte mod det enkelte medlem, så langt hans hæftelse i øvrigt rækker. Bestemmelsen om hæftelsen i vedtægterne må ud over spørgsmålet om direkte eller indirekte hæftelse tage stilling til, om hæftelsen er ubegrænset eller, som det som oftest er tilfældet, er begrænset og i så fald på hvilken måde. Hvor ikke andet er bestemt, er hæftelsen direkte, personlig og ubegrænset.

Vedtægterne skal desuden indeholde bestemmelser om valg af andelsvirksomhedens bestyrelse. Der tænkes her på medlemmernes valg af bestyrelse, idet medarbejdernes valg af medlemmer til andelsvirksomhedens bestyrelse og eventuelt repræsentantskab eller lignende sker i overensstemmelse med § 9. Der skal desuden være bestemmelser i vedtægterne om betingelserne for medlemskab og om, hvordan indtræden i eller udtræden af foreningen finder sted. Lovforslaget tager ikke stilling til det almindelige erhvervsretlige spørgsmål, der kan opstå både i erhvervsdrivende andelsvirksomheder og i andre foreninger og selskaber om, hvorvidt der findes et rets-

krav på at opnå medlemskab. Vedtægterne kan indeholde bestemmelser om
at enhver kan blive medlem,
at optagelse af nye medlemmer beror på bestyrelsens skøn, eller
at det kræver vedtagelse på et repræsentantskabsmøde eller lignende.

Det ville være forkert at give almindelige lovregler om dette spørgsmål på grund af forskelligheden af virksomheder organiseret i andelsform ud over de regler om ret medlemskab, der er indeholdt i § 7.

Bestemmelserne i vedtægterne om andelsvirksomhedens ophør overlader det til medlemmerne at træffe bestemmelse om, hvordan der skal forholdes med en eventuel nettoformue efter ophøret. Vedtægterne kan f.eks. bestemme, at formuen skal overgå til en andelsvirksomhed, der driver beslægtet virksomhed, til almennyttige formål eller fordeles blandt andels haverne. Herom gælder igen, at andelsvirksomhedernes forskellighed gør det uhensigtsmæssigt at fastsætte generelle regler.

Vedtægterne skal indeholde bestemmelser om, hvordan bestyrelsen vælges, og af hvem årsregnskab skal godkendes. Dette skal som udtrykkelig nævnt i § 5, stk. 2, ske på en generalforsamling, et delegeretmøde eller lignende. Der bør være mulighed for forskellige bestemmelser og praksis for andelsvirksomheder, f.eks. om afholdelse af generalforsamling (kongres) hvert år, hvert andet eller tredje år. Godkendelsen af årsregnskabet foretages, såfremt generalforsamlingen ikke mødes hvert år, af et andet organ f.eks. et repræsentantskab eller en delegeretforsamling, uanset at generalforsamlingen (kongressen) er andelsvirksomhedens højeste myndighed.

Til § 5

Pligten til at anmelde personer i andelsvirksomhedens ledelse til Andelsregisteret omfatter kun medlemmer af bestyrelsen og den eller de egentlige forretningsmæssige ledere, en direktør eller forretningsfører eller medlemmerne af en direktion. Andre ledende medarbejdere skal ikke anmeldes.

I stk. 2 er foreskrevet, at bestyrelsen vælges af generalforsamlingen eller et delegeretmøde eller lignende medlemsrepræsentation f.eks. en regionsforsamling. Regnskabet godkendes af medlemmerne eller en repræsentation for disse efter de nærmere regler herom i vedtægterne.

Til § 6

Det er hensigtsmæssigt, at vedtægterne indeholder en bestemmelse om tegningsret, og en bestemmelse herom er derfor indsat som § 4, nr. 6. I § 6 foreslås en

nærmere regel om indholdet af tegningsretten, en regel, der stemmer overens med reglen i aktieselskabslovens § 61:

Til § 7

Det sikres, at ingen kan nægtes adgang til at indtræde som andelshaver i en virksomhed alene med den begrundelse, at den pågældendes (forventede) økonomiske samkvem med virksomheden er for lille, undtaget, hvis det har bagatelagtig karakter. Bestemmelsen skal sikre, at en landmand med en normal produktion af f.eks. æg ikke nægtes adgang til et andelsægpackeri, eller at en forbruger ikke nægtes adgang til en brugsforening. Bestemmelsen er derimod ikke til hinder for, at f.eks. en landmand med en enkelt høne kan nægtes adgang til andelsægpackeriet (idet der er tale om bagatelagtig produktion) eller for at helt andre begrundelser for nægtelse af optagelse kan være rimelig (f.eks. hvis ansøgeren bor og producerer et helt andet sted i landet, eller der er tale om en sluttet kreds uden nogen dominerende markedsproduktion på hverken køber- eller sælgerside i området). Bestemmelsen er i overensstemmelse med hidtidig retspraksis, men dens rækkevidde vil i praksis skulle fortolkes af domstolene.

Til § 8

Spørgsmålet om minoritetsbeskyttelse er væsentligt både i andelsvirksomheder og i virksomheder organiseret i andre former. Forholdene er imidlertid forskellige i andelsvirksomheder og f.eks. i aktieselskaber, fordi stemmeretten i andelsvirksomhederne som oftest ikke er, og efter lovforslaget ikke må være, afhængig af omfanget af samhandel med andelsvirksomheden eller af eventuelle indestående på andelshaverkonti eller lignende, men – som almindeligt i foreninger – er ens for alle, hvert medlem ens stemmevægt. Forholdene er også forskellige, fordi medlemmernes interesse i andelsvirksomheden ikke som en aktionærs er at få udbytte og fordel i kraft af kursstigninger, tegningsrettigheder og lignende, men at blive betjent bedst muligt som samarbejdspartner, som kunde i en brugsforening, som levarandør til et slagteri etc. Hertil kommer, at det i årenes løb er lykkedes i retspraksis i de ret få tvister, som er kommet til afgørelse ved domstolene, at finde frem til rimelige og fornuftige løsninger. Derigennem er der skabt en værdifuld minoritetsbeskyttelse, der er tilpasset forholdene i andelsvirksomhederne.

Lovforslaget vil med sin formulering af en selvstændig generalklausul i § 8, stk. 1, bevare den retsstand, som domstolene har skabt på dette område.

Ordlyden er valgt, således at den i knap form gengiver en hovedlinje i denne retspraksis.

I § 8, stk. 2, foreslås en regel om retsstillingen, hvor en andelsvirksomhed ved vedtægtsændring gennemfører indgribende forandringer. Også her har retspraksis dannet forbillede. Et medlem, der efter gennemførelsen af indgribende ændringer ønsker at udtræde, kan gøre dette uden sædvanlig varsel. Det udtrædende medlem har ret til udbetaling af en del af andelsvirksomhedens formue, såfremt dette har hjemmel i vedtægterne. Indeholder vedtægterne ingen regler herom, kan der tillægges den udtrædende et beløb i overensstemmelse med, hvad der er sædvanlig praksis i tilsvarende andelsvirksomheder. I forskellige dele af andelsbevægelsen opgøres sådanne udtrædelsesgodtgørelser på forskellig måde, men opgørelsesmåderne ligger ret fast bl.a. i slagterier og i mejerier. Lovudkastet vil bevare faste kutymer og opnår dette ved at henvise til sædvane. Såfremt usædvanlige vedtægtsbestemmelser i enkelte tilfælde findes at føre til urimelige resultater, vil disse kunne tilsidesættes efter reglen i aftalelovens § 36.

Lovforslaget indeholder ikke bestemmelser om, at visse vedtagelser (som f.eks. efter aktieselskabslovens §§ 78 og 79) kræver kvalificeret majoritet. Om der i visse tilfælde bør kræves kvalificeret majoritet er et spørgsmål, som tænkes overladt til vedtægterne. I adskillige andelsvirksomheder kan vedtægterne i dag ændres med almindelig stemmeflerhed. Der er ikke grund til at gribe ind i vedtægtsfriheden på dette punkt. Der kan imidlertid være vedtægtsændringer, som efter almindelige retsgrundsætninger ikke bør kunne gennemføres med almindeligt flertal. Herom tænkes den hidtidige ret opretholdt.

En regel som aktieselskabslovens § 79 er uegnet for andelsvirksomheder. Af særlig betydning for andelsvirksomhederne er både, at medlemmers ligestilling respekteres, og at det ikke gøres unødigt vanskeligt at gennemføre modernisering af andelsvirksomhederne.

Til § 9

Der er bred enighed i andelsbevægelsen om, at der bør lovfæstes regler om medarbejdernes deltagelse i andelsvirksomhedernes ledelse.

Medarbejderne i andelsvirksomheder af en vis størrelse skal have ret til repræsentation i de beslutende organer, ligesom det er tilfældet i aktieselskaber. Som udgangspunkt bruges aktieselskabsmodellen, hvorefter medarbejderne har ret til halvt så mange repræsentanter som ejerne. Andelsvirksomheder kan imidlertid adskille sig fra aktieselskaber på to punkter:

- a) De har ofte andre besluttende organer såsom repræsentantskab, delegeretmøde etc.
 b) Visse især landsdækkende andelsvirksomheder har en bestyrelse, der i forvejen er meget stor.

Derfor foreslås det, at medarbejderrepræsentationen skal gælde alle besluttende organer, dog ikke egentlige generalforsamlinger, medlemsmøder etc.

Endvidere skal andelshaverne for hvert enkelt organ kunne vælge at udregne medarbejderrepræsentationen efter en anden regel, nemlig en mand en stemme-modellen, således at repræsentationen i repræsentantskab og/eller bestyrelse fordeles mellem andelshavere og medarbejderne efter deres antal. Er der f.eks. 400 andelshavere og 100 medarbejdere, skal medarbejderne have (mindst) 20 pct. af pladserne ($100/(100+400)=20$ pct.). Medarbejderne skal dog altid have mindst to medlemmer i hvert organ.

Til § 10

Det foreslås, at erhvervsdrivende andelsvirksomheder skal udarbejde årsregnskab og årsberetning efter reglerne i årsregnskabsloven. En vis tilpasning af bestemmelserne i denne lov er nødvendig. Forskrifter om aktiekapital, egne aktier, lovpligtig reservefond og overkurs kan ikke anvendes i et andelsregnskab. Regnskaberne skal offentliggøres på samme måde som regnskaber for aktieselskaber. Regnskaberne skal endvidere revideres, og bestemmelserne om revision og granskning i aktieselskabslovens kapitel 11 finder anvendelse, ligeledes med de fornødne tilpasninger. Det er i øvrigt allerede praksis – i hvert fald i alle større andelsvirksomheder – at opfylde disse krav til regnskabsaflæggelse og revision.

Til § 11

Ifølge bestemmelsen skal andelsvirksomheder, der har datterselskaber, aflægge et særligt koncernregnskab omfattende såvel moder- som datterselskab.

Til § 12

Bestemmelsen i § 12 er en kodificering af den almindelige erstatningsregel, der i stk. 3 medtager en

lempelsesregel, uanset at dette efter gennemførelsen af § 24 i Erstatningsansvarsloven ikke kan anses for strengt nødvendigt. Værnetingsreglen i stk. 4 vil muligvis heller ikke være strengt nødvendig efter vedtagelsen af en lov om ændring af retsplejelovens regler om værneting i forbindelse med ratifikation af EF's domskonvention.

Til § 13

De tekniske regler i § 13 om registreringer m.v. er udformet med forbillede i aktieselskabsloven.

Til § 14

Reglen om betegnelsen af andelsvirksomheder på breve og andre forretningspapirer er optaget i lovforslaget efter forbillede af aktieselskabslovens § 153, stk. 6. Nøjagtig oplysning om andelsvirksomheden kan bl.a. være hensigtsmæssig i forretningsbreve til udlandet.

Til §§ 15 og 16

De foreslåede regler om registrering svarer til bestemmelser i aktieselskabsloven.

Til § 17

Mange andelsvirksomheder er i dag registreret i et handelsregister eller i Foreningsregisteret. Disse registreringer må, dersom lovforslaget vedtages, overføres til Andelsregisteret.

Til § 18

Overtrædelse af lovforslagets regler kan straffes med bøde. Ledelsen af andelsvirksomhederne har tavshedspligt. Pligter over for Andelsregisteret, såsom anmeldelse af vedtægtsændringer og indsendelse af regnskaber, kan fremtvinges med tvangsbøder.

Til § 19

Forslaget om ikrafttrædelse er udformet således, at der gives de eksisterende andelsvirksomheder en rimelig tid til at indrette sig efter den nye lov.